

(Pinksteren 1904.)

BEETHOVEN-MUZIEKFEEST

ONDER LEIDING VAN

FELIX WEINGARTNER.

VIERDE CONCERT

Woensdag 25 Mei 1904, 's avonds 8 uur,

MET MEDEWERKING VAN

de dames

A. OLDENBOOM—LUTKEMANN, TILLY KOENEN,

de heeren

JOH. J. ROGMANS, JOH. M. MESSCHAERT,

HET KOOR DER „ORATORIUM-VEREENIGING”

en

HET ORKEST VAN „HET CONCERTGEBOUW”.

Symphonie N°. 8. Symphonie N°. 9 (met Slotkoor).

CONCERT-DIRECTIE

„DE NIEUWE MUZIEKHANDEL”. AMSTERDAM.

De PIANO'S en VLEUGELS

JULIUS BLÜTHNER,

PLEYEL,

STEINWEG Nachf.,

UEBEL & LECHLEITER

worden door de eerste toonkunstenaars eenparig onder
de **voortreffelijkste** gerekend. Een uitgebreide keuze
in **deze uitmuntende** Instrumenten, alsmede andere
gerenommeerde Fabrikaten, zijn steeds in onze
Magazijnen geëxposeerd.

Duwaers' Pianohandel,

Hofleverancier. (L. J. F. DUWAER & J. HESLENFELD).

Rokin 86.

Rokin 86.

AMSTERDAM.

Beethoven-Muziekfeest

CONCERTGEBOUW — AMSTERDAM.

PROGRAMMA

VAN HET

VIERDE CONCERT

Woensdag 25 Mei 1904, 's avonds 8 uur.

ONDER LEIDING VAN

FELIX WEINGARTNER.

MET MEDEWERKING VAN

de dames

A. OLDENBOOM—LUTKEMANN, TILLY KOENEN,

de heeren

**JOH. J. ROGMANS, JOH. M. MESSCHAERT,
HET KOOR DER „ORATORIUM-VEREENIGING”**

en

HET ORKEST VAN „HET CONCERTGEBOUW”.

1. **Symphonie No. 8** (F gr. t. Op. 93)

a. Allegro vivace e con brio.

b. Allegretto scherzando.

c. Tempo di menuetto. Trio.

d. Allegro vivace.

(Gecomponeerd in 1812.)

2. **Symphonie No. 9**, op den tekst van Schiller's „Ode an die Freude”, met Slotkoor (D kl. t. Op. 125).

a. Allegro ma non troppo, un poco maestoso.

b. Molto vivace (Scherzo).

c. Adagio molto e cantabile.

d. Presto.

(Gecomponeerd van 1817—1823.)

Normaal-Onderkleeding
van
Prof. Dr. G.

gaeger

Eénige
Fabrikanten
W. Bengersöhne
Stuttgart

Hoofdepôt te AMSTERDAM: Kalverstraat 157
K. F. DEUSCHLE-BENGER.

LUDWIG VAN BEETHOVEN.

GEB. 16 DECEMBER 1770. OVERL. 26 MAART 1827.

Uit Beethoven's zoogenaamd „Heiligenstädter Testament“, worde hier overgenomen:

„O ihr Menschen, die ihr mich für feindseelig störrisch, oder misantropisch haltet oder erklärt, wie unrecht thut ihr mir, ihr wisst nicht die geheime Ursache von dem, was euch so scheint, mein Herz und mein Sinn waren von Kindheit an für das zarte Gefühl des Wohlwollens; selbst grosse Handlungen zu verrichten dazu war ich immer aufgelegt, aber bedenket nur dass seit 6 Jahren ein heilloser Zustand mich befallen, durch unvernünftige Aerzte verschlimmert, von Jahr zu Jahr in der Hoffnung gebessert zu werden, betrogen, endlich zu dem Ueberblick eines dauernden Uebels gezwungen, mit einem feurigen lebhaften Temperamente geboren, selbst empfänglich für die Zerstreuungen der Gesellschaft, musste ich früh mich absondern, einsam mein Leben zubringen, wollte ich auch zuweilen mich einmal über alles das hinaussetzen, o wie hart wurde ich durch die verdoppelte traurige Erfahrung meines schlechten Gehörs dann zurückgestossen.... Drum verzeiht, wenn ihr mich da zurückweichen sehen werdet, wo ich mich gerne unter euch mischte, doppelt wehe thut mir mein Unglück, indem ich dabei verkannt werden muss. Für mich darf Erholung in menschlicher Gesellschaft, feinere Unterredungen, wechselseitige Ergiessungen nicht statt haben, ganz allein fast nur so viel als es die höchste Nothwendigkeit fordert, darf ich mich in Gesellschaft einlassen, wie ein Verkannter muss ich leben;... welche Demüthigung wenn jemand neben mir stand und von weitem eine Flöte hörte und ich nichts hörte, oder jemand den Hirten singen hörte, und ich auch nichts hörte. Solche Ereignisse brachten mich nahe an Verzweiflung, es fehlte wenig, und ich endigte selbst mein Leben — nur sie die Kunst, sie hielt mich zurück; ach es dünkte mir unmöglich, die Welt eher zu verlassen, bis ich das alles hervorgebracht, wozu ich mich aufgelegt fühlte.... Gottheit du siehst herab auf mein inneres, du kennst es, du weisst, dass Menschenliebe und Neigung zum Wolthun drin hausen. O Menschen, wenn ihr einst dieses leset, so denkt, dass ihr mir Unrecht gethan, und der Unglückliche, er tröste sich, einen seines Gleichen zu finden, der trotz allen Hindernissen der Natur, doch noch alles gethan, um in die Reihe würdiger Künstler und Menschen aufgenommen zu werden,

Photographie Société Anonyme

Directeur: H. C. DE GRAAFF.

KONINGSPEIN 1 (Gebouw „Kosmos”),

AMSTERDAM.

Telefoon: 4998.

Photographiën van L. v. BEETHOVEN
en FELIX WEINGARTNER zijn uit-
sluitend verkrijgbaar aan bovenstaand
adres en bij „De Nieuwe Muziekhandel”,
Leidschestraat 46.

HEIJENBROCK HASELAGER & Co.,

Koningsplein 1, Amsterdam.

GENERAAL-AGENTEN VOOR NEDERLAND EN KOLONIEN DER

Williams No. 6,

Standard Typewriter.

HANDELS-COPIEER-INRICHTING.

Reparatie-inrichting.

ONDERRICHT STENOGRAFIE EN SCHRIJFMACHINE.

Beste adres voor typewriter benodigdheden,
papier etc.

Interc. telefoon 2292.

Vraagt prijscourant.

FELIX WEINGARTNER.

Paul Felix Weingartner (Edler von Münzberg) werd 2 Juni 1863 te Zara in Dalmatië geboren. Op nauw vier-jarigen leeftijd verloor hij zijn vader, verhuisde met zijn moeder naar Gratz, alwaar hij op zeer jeugdigen leeftijd zijne muzikale opleiding begon.

Zijne eerste composities voor piano verschenen als Op. 1—3 in 1880 te Hamburg.

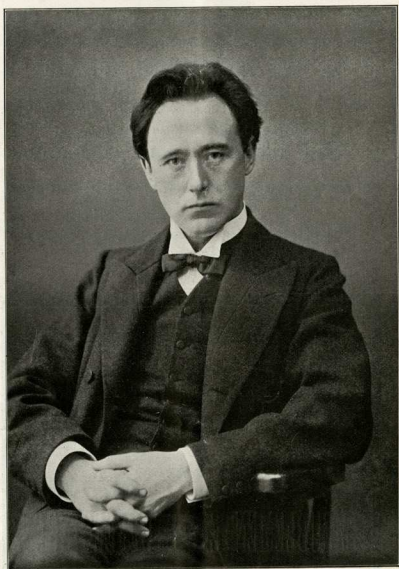
In het volgende jaar werd hij als leerling aan het Conservatorium te Leipzig ingeschreven, en bleef daar tot hij in 1883 het voorrecht had den Mozart-prijs te behalen.

Hij vestigde zich nu te Weimar, in welke kunststad bij uitnemendheid, op aandringen van Liszt, de opera „Sakuntala”, den 23 Maart 1884 voor het eerst werd opgevoerd. — Van 1884—1891 was W. kapelmeester te Danzig, Hamburg, Frankfurt a/M. en Mannheim.

In 1891 nam hij de benoeming aan tot „Hofkapelmeester” en directeur der Symphonie-concerten van de Hof-opera te Berlijn, welke beide betrekkingen hij tot einde 1897 bleef vervullen. Hij bedankte toen voor de eerste functie en aanvaardde behalve de leiding van de Berlijnsche concerten, die van het Kaïm-orkest te Munchen terwijl hij sedert dien als gast-dirigent in tal van steden der oude en nieuwe wereld optrad.

Weingartner's werken zijn: „Malawika” (opera); „Genesius” (opera); de Symphonische gedichten „King Lear”, „Das Gefilde der Seligen”; de muziek voor Sophocles' „Antigone” (koper en harp); twee Symphonieën; een Strijkkwartet; liederen en transcripties voor orkest, (Invitation à la Valse van Weber, enz.)

Behalve deze composities verschenen van Weingartner's hand: „Die Lehre von der Wiedergeburt und das musikalische Drama”; „Ueber das Dirigiren”; „Bayreuth” en „Die Symphonie nach Beethoven”.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP:

„De Nieuwe Muziekhandel”,
AMSTERDAM, Leidschestraat 46.

➡ Rijkste sorteering in Nederland. ➡

Specialiteit van goedkoope Muziek in de beste uitgaven.

L. VAN BEETHOVEN, Sinfoniën.

Kleine Orkestpartituren, Musikführer.

Bewerkingen voor Piano 2-handig, 4-handig, Viool en Piano.

Photographiën, Etsen, Kleurendrukken van

L. VAN BEETHOVEN en FELIX WEINGARTNER.

Fabriek van Strijkinstrumenten en Strijkstokken.

Atelier voor reparatie van Strijkinstrumenten.

Eenig Dépôt der Strijkstokken, Vigneron en Sartory.

CONCERT-ARRANGEMENTEN.

TELEFOON No. 1321.

TELEGRAM-ADRES: „MUZIEKLEVEN”.

P. C. PAERELS

ROKIN 128 over de Ned. Bank,
AMSTERDAM.

Fabriek: Rokin 87—89.

AMEUBLEMENTEN, STOFFEERINGEN.

Complete INRICHTINGEN in alle stijlen.

— Telefoon 4541. —

SYMPHONIE N°. 8.

Zeer spoedig na de voltooiing van zijne zevende Symphonie, zette Beethoven zich aan 't schrijven van de achtste.

In Teplitz, Franzensbad en Carlsbad, waarheen Beethoven zich tot herstel van zijne gezondheid begeven had, werd ze in de maanden Juli, Augustus en September geschetst, en voltooid te Linz a/d. Donau (waar Beethoven zijn broeder bezocht) in October van hetzelfde jaar.

In den aanvang kon dit werk maar niet de gunst van 't publiek winnen. Men gaf vrij algemeen de voorkeur aan de kort geleden voor 't eerst gespeelde zevende Symphonie, en scheen de vele bekoorlijkheden, naast den humoristischen inhoud niet te kunnen waardeeren.

Beethoven was hierover zeer ontfemd, en verklaarde zijne achtste voor „viel besser” als zijne zevende.

Wij, die beide werken hebben leeren waardeeren en liefhebben, wij begeven ons niet in zulk een onnuten en onvruchtbaren strijd, maar verheugen ons in 't bezit van beide meesterstukken.

Het mag genoemd worden „met de deur in 't huis vallen” zooals de eerste Satz aanvangt! Onmiddellijk pakt ons dat thema en dwingt tot luisteren, wanneer het geheele orkest daar zoo krachtig jubelend aanvangt met:

Een daarna optredend neventhema.

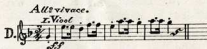

is een en al frissche opgewektheid en jeugdige kracht.

Plotseling breekt de gang van 't stuk af; kort afgestooten aarden bereiden het met spanning verwachte tweede thema:

voor. De verdere uitwerking er van biedt tal van treffende bijzonderheden; zoo de zin:

(in quasi 2/4 maat) en de daaraan sluitende zangpassage.

De doorwerking is voornamelijk gebaseerd op twee motieven: 1°. de staccato octaven waarmee het eerste gedeelte van den satz sluit, en de twee eerste maten van het hoofdthema (A.).

Zij is een, steeds stijgende climax, gekroond met de overwinning (niet zonder strijd met veel dissonanten) van het hoofdthema (A.) dat bij zijn terugkeer, evenals het neven-thema (B.) met alle kracht door de bassen gespeeld wordt.

Een uitgebreid, mooi coda kroont den satz; het slot is zeer karakteristiek: na steeds zachter wordende accoorden, verschijnt nog even, als wilde het absoluut het laatste woord hebben, het hoofdmotief en op 't onverwachtst breekt alles af.

In overeenstemming met het schertsende, humoristische karakter van het werk, schreef Beethoven geen adagio, maar een licht daarheen trippelend Allegretto.

Het hoofdthema:

was oorspronkelijk bestemd voor een humoristischen Canon voor zangstemmen, dien Beethoven in een vroolijk oogenblik te midden van een jolig gezelschap, op Maelzel, den uitvinder van de Métronome schreef.

Het trippelende, luchtige karakter ervan beheerscht het gansche stuk, en geeft vooral daar waar het lichte thema aan de bassen wordt toevertrouwd, aanleiding tot hoogst humoristische effecten.

Een tweede thema:

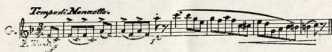

treedt op en wordt later bij de herhaling canonisch verwerkt. Eene doorwerking heeft de satz niet: wanneer 't eerste gedeelte in F. gr. t. sluit, leiden eenige maten van de blaas-instrumenten naar Bes terug en de herhaling vangt aan. Aan 't slot keeren die maten nog eens weer om even naar Es te moduleeren, waarna een kort coda den satz besluit.

Het is niet te veel gezegd wanneer men beweert dat dit geniale stuk in zijn genre ongeëvenaard is.

Eveneens humoristisch, maar weer in anderen zin, is het derde gedeelte: „Tempo di Menuetto”. Hier is een echte, oud-vaderlijke Menuet bedoeld, en kostelijk uitgebeeld!

Dat breede nithalen in de eerste maten, en de kalme gemoedelijkheid van het hoofdthema:

zijn wel zeer teekenend.

Het trio is weer van geheel anderen, daarom niet minder bekoorlijken aard. Twee hoorns en ééne clarinet zingen samen eene ideaal-melodieuze frase:

de violoncel begeleidt ze met springende triolen-figures, terwijl bassen en fagotten, met hunne eigenaardig genuanceerde partij den grappigen kant van 't geval in 't oog houden.

Hier mag niet verzwegen worden dat wij het rechte begrip van dit stuk, evenals zooveel anders in de kunst, te danken hebben aan Richard Wagner. Zijn voorbeeld bij 't dirigeren er van, en zijne schriftelijke uitleggingen (Ueber das Dirigiren) hebben het meest er toe bijgedragen dat het Menuet-karakter (dat vaak door een veel te snel tempo verloren ging) door een juiste voordracht weer in zijne eer hersteld werd.

Zoo ooit het eind een werk kroonde, dan is dat het geval met het finale dezer Symphonie.

Overstroomend van geest en levenslust dartelt het daarheen. Enkele malen wordt wel is waar de stroom onderbroken, o.a. dáár waar op 't onverwachtst de fortissimo Cis den loop van het thema stremt, en daar waar het tweede thema inniger klanken aanslaat, maar de voornaamste stemming is, vroolijke ongebonden dartelheid.

Dit blijkt al dadelijk uit het hoofdthema:

zoowel als uit het nevenmotief:

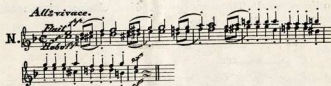

o Het tweede thema:

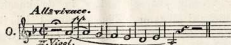
met den tegenzang van de hobo (M.) vormen door hunnen meer innigen aard een weldadig contrast, dat echter maar kort aanhoudt.

Met:

in triolen begeleid door violen en alten brengen fluit en hobo de vroolijkheid weer aan, en zoo treedt de herhaling van het hoofdthema op.

Thans volgt eene lange, hier en daar van hardheden niet vrij te pleiten doorwerking, over de tweede helft van het hoofdthema; daarna eene volledige herhaling van den hoofdsatz met L., M. en N.; en dan, na twee door points-d'orgues kort afgebroken passages der bassen, eene nieuwe doorwerking met een geheel nieuw motief:

Grootsche werkingen worden hiermee bereikt.

Later keert nog eens 't hoofdthema terug, en wordt door de beruchte fortissimo Cis eene interessante modulatie naar fis kl. t. en daarna eene nog belangwekkender naar F. gr. t. terug bewerkstelligd. Het tweede thema (L.) treedt nog een paar maal met heerlijk effect in de bassen op, en ten slotte jilt alles jubelend en juichend naar 't slot.

Even mag hier nog worden gewezen op 't eigenaardige effect door Beethoven bereikt, wanneer hij zijne beide pauken niet in den afstand van een quint, maar van een octaaf laat stemmen.

SYMPHONIE N°. 9 (D KL. T.)

Wanneer we van één meester mogen zeggen, dat zijn werken als 't ware zijn leven commenteeren, dan is het van Beethoven. Ze zijn het meest getrouwe spiegelbeeld van zijn ziel, van zijn vreugd, zijn hoop, zijn smart en zijn lijden. Tot de grootschte monumenten van zijn geest behoort de negende Symphonie; ze is een geestelijk testament, de zielsuiting van een kunstenaar. Als in de „hohe Messe" heeft Beethovens reuzengeest met de geheele kracht zijner ziel naar een oplossing van de hoogste problemen gezocht. De groote tegenstelling tusschen ideaal en werkelijkheid, tusschen de vrije, onbepaalde vlucht van den geest en den nederdrukkenden, smartelijken toestand, waarin wij op aarde verkeerden, de bittere teleurstellingen van het leven en dan weer den jubel der ziel, die, alles trotseerende, in bovenaardsche tonen de hymne der vreugde inzet: dit alles heeft in dit werk een overweldigenden indruk gevonden. Van Rubens zeiden de Italiaansche schilders, dat hij zijn verwen met bloed mengde, van Beethoven mogen we met recht beweren, dat hij alles met zijn bloed schreef.

EERSTE GEDEELTE.

Allegro ma non troppo, 2/4 maat. Bezetting: strijkorkest, 2 fluiten, 2 hobo's, 2 b-clarinetten, 2 fagotten, 2 d-hoorns, 2 b-hoorns, 2 trompetten, 2 pauken.

De eerste schetsen voor de 9e Symphonie werden reeds in 1817 gemaakt, maar eerst van 1822 af hield Beethoven zich ernstig met de uitwerking bezig en er verliep nog een jaar, tot de voor-studies voor het eerste gedeelte geëindigd waren.

Het eerste gedeelte schildert den hopeloozen strijd tegen het onbuigzame noodlot.

Tegenover de in de diepte geheimzinnig murmelende quinten klinkt in de hoogte in scherpe tegenstelling als voorbode van het hoofdthema, welks karakter trotsch, demonisch en tevens heroïsch is, een motief:

Dit motief komt steeds dringender terug, totdat in de 16e

maat dan het eerste, door het volle orkest geïntoneerde thema:

als in ongebreidelde trots neerbruischt.

De voorzetting van het thema:

bevat alle levenskrachtige gedachten, die we in de verdere ontwikkeling van dit gedeelte vinden, dat onmiddellijk na expositie van deze motieven tot de sombere stemming van het begin terugkeert, om dan in B-dur over te gaan.

Dan verschijnt een nieuw motief:

dat verder wordt uitgesponnen, tot, geïntoneerd door fluiten, clarinetten en fagotten een liefelijke wijze weerklinkt:

die door hobo's en hoorns wordt overgenomen.

Als een weelacht zet een tweede thema in, clarinet en fagot, dan fluit en hobo, waartegen de strijkers een dreigend-toornende figuur spelen:

Ook hier vinden wij in de voortzetting van het thema:

dat zich verliezen in de oneindigheid in het onbegrensde. Nauwelijks is het thema uitgestorven, of een nieuw, uitdagend motief weerklinkt:

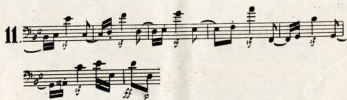
waartegenover de violen de innige melodische phrase:

plaatsen. Maar het smartelijke gevoel behoudt de bovenhand. Een nieuwe melodie:

komt op, tot plotseling de bassen als in toorn losbarsten:

De hout-blazers antwoorden, als geruststellend:

Maar het krijgsvruchtige motief N°. 8 houdt aan en na een laatste kreet keert de aanvankelijke stemming terug.

Thans volgt de geniaal geconcipeerde „doorvoering”, waarvan het culminatiepunt die plaats vormt, waar Beethoven naar het hoofdgedeelte terugkeert en de pauze 38 maten lang D aanhoudt. De hoofdmotieven komen terug, de stemmen schijnen te verstommen, maar de hoopvolle stemming breekt weder door en

groeit steeds aan in kracht, tot als een straal van hoop de eerste hoorn een vriendelijke melodie tegen de zich op a vereenigende overige instrumenten laat hooren:

Dech wederom wordt het nacht en naast het weklagen der blazers verschijnt de duistere, geheimzinnige figuur der fagotten, alten, cellen en bassen:

Het eerste thema, als een laatste noodkreet klinkt nog eenmaal unisono en in onbuigzamen trots sluit het eerste gedeelte af.

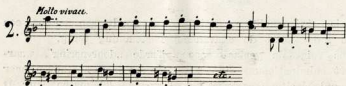
TWEDE GEDEELTE.

Molto vivace, $\frac{3}{4}$ maat. Bezetting: strijkorkest, 2 fluiten, 2 hobo's, 2 c-clarinetten, 2 fagotten, 2 d-hoorns, 2 bes-hoorns, 2 d-trompetten, 3 bazuinen, pauken.

Het tweede gedeelte heeft, als een muzikaal motto het aanvangsmotief van een thema tot grondslag, dat Beethoven reeds in 1815 had neergeschreven om er een fuga over te schrijven:

Nu zetten de tweede violen pianissimo met het thema in:

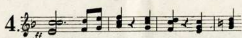

dat fugatisch wordt doorgewerkt.

Een korte onderbreking door de blaasinstrumenten:

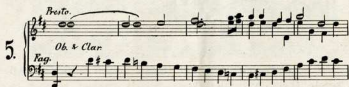

Maar de uitgelaten stemming behoudt de bovenhand. De blazers brengen de volgende, dans-melodie:

terwijl de strijkers als in dolle opgewondenheid het rythmische motief 1 laten hooren.

Na het pianissimo-slot komt een korte stilstand. Pauzen onderbreken het in steeds hoogere ligging terugkeerende hoofdmotief, tot dit laatste zelf, overgenomen door de fagotten en de overige houten-instrumenten in steeds nieuwe combinaties voorbijtrekt. Dan klinkt plotseling de vriendelijke wijze:

Het strijkorkest houdt de stemming vast, tot de hoorn de melodie 5 overneemt. De overige instrumenten, zelfs de bazuinen sluiten zich bij deze hymne der vreugde aan, die reeds aan het slot van het laatste gedeelte herinnert.

Plotseling keert motief I terug en het bachelaal eindigt in een wild Presto.

DERDE GEDEELTE.

Adagio molto e cantabile, 4/4 maat. Bezetting: strijkorkest, 2 fluiten, 2 hobos, 2 b-clarinetten, 2 fagotten, 2 bes- en 2 es-hoorns, 2 bes-trompetten en pauken.

Het adagio is een der gevoolste, instrumentale composities, die Beethoven geschreven heeft.

Vroom vertrouwen ademt het eerste thema:

De houtblazers en hoorns herhalen het laatste gedeelte der cantilene, waarop de violen het thema voortzetten:

dat zonder eigenlijk slot, zich in het oneindige, ondoorgronde-lijke verliest. Het gaat onmiddellijk over in het tweede thema, door de tweede violen en de altén gebracht:

Na de „doorvoering” van dit thema volgen variatie-groepen. Het eerste thema verschijnt weer. Steeds warmer en met meer uitdrukking spreken de stemmen, tot een krijsroep der trompetten, hoorns en houtblazers hen onderbreken:

Het gedeelte eindigt in zalige, vredige stemming.

VIERDE GEDEELTE.

Bezetting in 't algemeen: 2 fluiten, 2 hobos, 2 clarinetten, 2 fagotten, contra-fagot, d- en bes-hoorns, d-trompetten, 3 bas- zinen, pauken en strijkorkest.

Het hoofdthema voor Schillers „An die freude” werd door Beethoven in 1822 genoteerd:

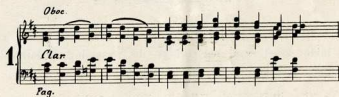
Eerst in 1823 en gedurende voortgezette arbeid aan de compositie van Schiller's tekst, kwam Beethoven op de gedachte, de hoofdmelodie te voorzien van een inleiding, bestaande uit een recitatief-achtig voorspel, verder een herinnering aan het eerste gedeelte der Symphonie en het motief, dat deze melodie aankondigt.

Het vierde gedeelte is de slot-acte van een aangrijpend drama. Welk, overweldigend effect, wanneer na het hemelsche vreugde ademend adagio het orkest met wilde kracht inzet en nu de strijd opnieuw losbarst.

Met een scherpe dissonant zetten de blazers in presto, driekwart-maat in.

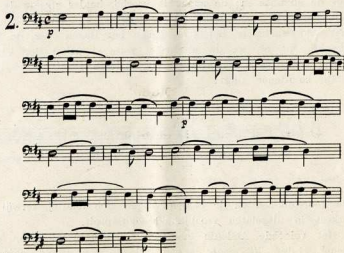
Als uit de verte klinkt in de houtblazers de uitgelaten wijze van het tweede gedeelte. Dan keert het begin-motief van het hoofdthema uit het adagio terug.

Nu zwijgen ook de bassen, die herhaaldelijk als in twist-gesprek hunne energieke motieven lieten hooren. Nog een laatste hartstochtelijke phrase van het orkest en de hobo en fagot intoneeren het begin van de vreugde-hymne:

die door toornige tusschenroepen onderbroken wordt.

En nu klinkt in de bassen het van nu af den boventoon voerende lied der vreugde:

Dit thema wordt fugatisch behandeld, terwijl de fagot met de aandoenlijke wijze:

een wonderbaar contrast daarmede vormt. Het orkest stemt ten slotte in met de vreugde-hymne. Steeds sterker groeit de jubel aan, tot na een aandoenlijk schoone passage:

een luide kreet van het orkest de stemming onderbreekt. Maar de vijandige macht is overwonnen:

zet de solo-bas in; de nacht is voorbij, helder straalt de zon, vol geestdrift weerklinkt de vreugde-hymne. De bas-zangers, het solo-kwartet en het koor nemen het thema over, de jubel groeit aan tot, na de plechtige passage: „Und der Cherub steht vor Gott”, het Alla marcia, Allegro assai vivace inzet.

De solo-tenor zingt:

de koorstemmen en de bassen voegen zich daarbij, terwijl het orkest in uitgelaten vrolijkheid voortspeelt.

Het volgende Andante maestoso: „Seid unschlungen, Millionen”, G-dur, 3/2 maat, is een gedeelte van groote majesteit,

dat echter nog wordt overtroffen in verhevenheid door het Adagio ma non troppo: „Ihr stürzt, Millionen!“ Een wonder-schoone plaats is verder het slot: „Ueber Sternen muss er wohnen“.

In het nu volgende Allegro energico komt naast de vreugde-melodie het nieuwe motief uit het Andante maestoso:

7.

Freude schöner Götterfunken, Tochter aus E . ly . si . um ,
Seid um schlungen, Mil - li - o - nen.

Geestig worden beide motieven doorgewerkt. Na de angstige phrase: „Ihr stürzt, Millionen“ breekt de jubel in een Allegro ma non tanto, D-dur 2/2 maat, met volle geweld los, om in het Prestissimo, zijn hoogste uitdrukking te bereiken.

SOLO-BAS.

O, Freunde, nicht diese Töne! sondern lasst uns angenehmere
anstimmen, und freudenvollere!

BAS-SOLO EN KOOR.

Freude, schöner Götterfunken,
Tochter aus Elysium!
Wir betreten feuertrunken,
Himmlische, Dein Heiligtum!
Deine Zauber binden wieder,
Was die Mode streng geteilt,
Alle Menschen werden Brüder,
Wo Dein sanfter Flügel weilt.

SOLO-KWARTET.

Wem der grosse Wurf gelungen,
Eines Freundes Freund zu sein,
Wer ein holdes Weib errungen,
Mische seinen Jubel ein;
Ja, wer auch nur eine Seele
Sein nennt auf dem Erdenrund,
Und w'er's nie gekannt, der stehle
Weinend sich aus diesem Bund.

KOOR.

Ja, wer auch nur etc. etc.

SOLO-KWARTET.

Freude trinken alle Wesen
An den Brüsten der Natur,
Alle Guten, alle Bösen
Folgen ihrer Rosenspur.
Küsse gab sie uns und Reben,
Einen Freund, geprüft im Tod,
Wollust ward dem Wurm gegeben,
Und der Cherub steht vor Gott!

KOOR.

Küsse gab sie uns etc. etc.

TENOR-SOLO.

Froh, wie seine Sonnen fliegen,
Durch des Himmels prächt'gen Plan,
Laufet, Brüder, eure Bahn,
Freudig, wie ein Held zum Siegen.

TENOR- EN BAS-KOOR.

Laufet, Brüder, eure Bahn etc.

KOOR.

Freude, schöner Götterfunken etc. etc.

KOOR EN SOLI.

Seid umschlungen, Millionen!
Diesen Kuss der ganzen Welt!
Brüder, überm Sternenzelt
Muss ein lieber Vater wohnen;
Ihr stürzt nieder, Millionen;
Ahnest Du den Schöpfer, Welt,
Ueber Sternen muss er thronen.

KOOR.

Freude, schöner Götterfunken etc. etc.

Wat geeft
den
doorslag?

IVENS & C

FOTO-
TOESTELLEN.

ROKIN 164 bij de Munt.

Hofleveranciers van H.M. de Koningin.

NED. LOYD

KAPITAAL f. 4000,000.

**INBRAAK-
VERZEKERING**

DIRECTEUR, J. ter MEULEN Jr.

Heerengracht 248, AMSTERDAM.

**THE LONDON
TOILET CLUB-CY.**

Directeur: CHARLES BRANDES.

27 Leidschestraat, | 61 Noord-Blaak,
AMSTERDAM. | ROTTERDAM.

Intercommunaal Telefoon 1184.

Specialiteit van
ARTISTIEKE HAARWERKEN,
in alle prijzen,

MODELLEN EN NUANCES STEEDS VOORRADIG,
gereed tot directe aflevering.

TIEN GERESERVEERDE

Shampooing en Kapsalons.

Hôtel-Café-Restaurant

„MILLE COLONNES”

Rembrandtsplein 11-15, Amsterdam.

Logis met ontbijt vanaf fl 2.

ELECTRISCHE VERLICHTING.

Diners 5-8 uur vanaf fl. 1.25 en hooger.

CENTRUM DER STAD.

60 Kamers.

V. GOETHEM & NEUTEBOOM,

Props.

Vraagt alom de Sigarenmerken:

Erminie	2 ct.
Aranda.	2½ ct.
Lo Mejor (Vorstenlanden) 2½ ct.	
Flor fina	3 ct.
Moppie.	3 ct.
El Decoro.	4 ct.
Golosina	5 ct.
Premiada	6 ct.
Apollo	8 ct.

Ze zijn beslist de beste.

SCHINKELHAVEN, Amstelveenscheweg.

AANGENAME UITSPANNING.

Iederen Donderdag en Zondag Matinee's en Concerten

TE GEVEN DOOR

het Amsterdamsch Stedelijk Schutterij-Orkest,

Luitenant-Kapelmeester **de Heer M. WOLTERS.**

Diploma's toegang gevende voor alle (ongeveer 60)
Matinee's en Concerten voor Heer en Dame à *f* 3.—, extra Dames-
kaart à *f* 1.— plus 5 pCt. sted. bel., verkrijgbaar aan Schinkelhaven
en bij „De Nieuwe Muziekhandel”, Leidschestraat 46.

Aanbevelend, **D. TEN NAPEL.**

N. Z. VOORBURG WAL 347.

STEMPELFABRIEK en GRAVEERINRICHTING
Magazijn: St. LUCIËNSTEEG 1.

Telefoon
4665

Gevestigd
1865

Fabrieksmerk

Fabrieksmerk

Fabrieek en

Kantoor

N. Z. VOORBURG WAL 347

naast gebouw NIEUWSBLAD voor NEDERLAND

AMSTERDAM.

Caoutchouc-Stempels binnen 6 uur gereed.

DE TELEGRAAF

OCHTEND- en AVONDEDITIE

met Zondagsblad en bijblad „Voor de Jeugd”

f 3.— per kwartaal franco door het geheele land.

Medewerkers, o. a.:

Muziek OTTO KNAAP en HERMAN RUTTERS.

Tooneel A. MORESCO, CARL CORVEY en. . . „UILTJE”

Beeldende Kunsten . DE WALPORTSHEIM.

Kunstnijverheid E. THORN PRIKKER.

Gedrukt bij de Erven H. van Munster & Zoon.

e2.0806